

Resultatrapport 2018 för överenskommelse om att stärka jämställdhetsarbetet

1. Inledning

SKL och regeringen har tecknat en överenskommelse för att stärka jämställdhetsarbetet på lokal och regional nivå 2018–2020. Syftet är att främja utvecklingen i riktning mot de jämställdhetspolitiska målen. Målen med överenskommelsen är att:

- Stärka och utveckla samverkan på det jämställdhetspolitiska området mellan staten, SKL, kommuner och regioner
- Stärka och utveckla jämställdhetsarbetet i kommuner och regioner i förhållande till de jämställdhetspolitiska målen
- Stärka och utveckla kvinnofridsarbetet i kommuner och regioner utifrån målsättningen i den nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor.

Föreliggande rapport beskriver kortfattat resultaten av aktiviteter som genomförts under 2018.

Satsningen är uppdelad i två delprojekt: Jämställdhetssatsningen (delprojekt 1) och Kvinnofridssatsningen (delprojekt 2). En övergripande projektplan beskriver hela satsningens inriktning och mål under perioden 2018-2020. Separata projektplaner med mål och prioriteringar för delprojekten uppdateras dock årligen.

I styrgruppen för överenskommelsen ingår avdelningschefer och sektionschefer från fyra olika avdelningar på SKL. Överenskommelsen följs och utvärderas enligt metoden lärande utvärdering, som bidrar till lärande under projektets gång och till långsiktig hållbarhet.

2. Stärka och utveckla samverkan på det jämställdhetspolitiska området

Målet att stärka och utveckla samverkan på det jämställdhetspolitiska området förverkligas genom överenskommelsens strategi och arbetssätt. Därför rapporteras inga särskilda aktiviteter under samverkansmålet. I stället redovisas samverkan i förekommande fall i anslutning till respektive aktivitet inom de två delprojekten.

3. Stärka och utveckla arbetet med de jämställdhetspolitiska delmålen

3.1 Jämställd hälsa

SKL och regeringen är överens om att delmålet om jämställd hälsa är prioriterat för hela projektperioden. SKL har flera satsningar som syftar till att erbjuda god vård och

omsorg på lika villkor för hela befolkningen. Inom ramen för överenskommelsen påbörjades 2018 flera samarbeten och stöd till jämställdhetsintegrering i dessa utvecklingsarbeten, bland annat följande:

- Regionerna bygger ett nytt system för kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. En central komponent är de gap-analyser som görs inom ett tjugotal diagnosområden. Genom att utveckla metoder för jämställdhetsintegrering av analyserna, bidrar SKL till att kunskapsstyrningen tar hänsyn till medicinskt motiverade könsskillnader, och undviker skillnader som inte är medicinskt motiverade.
- Genom en uppdatering av den genusmedicinska kunskapsöversikten (O)jämställdhet i hälsa och vård bidrar SKL till att personal och beslutsfattare inom hälso- och sjukvården har tillgång till aktuell kunskap om verksamhetens jämställdhetsutmaningar. Skriften lanseras under Bok- och biblioteksmässan i Göteborg 2019.
- I samarbete med Kunskapscentrum för jämlik vård i Västra Götalandsregionen medverkar SKL till att utveckla en checklista för jämställd vård på regional nivå.
- Primärvårdsreformen *God och nära vård* syftar till en omstöpning av den svenska vården. Genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv bidrar SKL till att utvecklingen av arbetet med s.k. patientkontrakt¹ tar hänsyn till kvinnors och mäns villkor, behov och prioriteringar.
- Genom att integrera jämställdhet med ett intersektionellt perspektiv i utvecklingsarbetet *Hälsofrämjande etablering* ger överenskommelsen bättre förutsättningar för deltagande kommuner att ta emot nyanlända kvinnor och män med ohälsa eller funktionsnedsättning, vilket ökar möjligheterna för arbete och utbildning.
- Sjukfrånvaron bland anställda i kommunerna skiljer sig kraftigt mellan kvinnor och män och mellan olika yrkesgrupper och åldrar. Genom kunskapshöjande insatser inom projektet *Arbetsmiljö och hälsa i fokus* rustas centrala aktörer att integrera ett jämställdhetsperspektiv i pågående insatser för att förebygga sjukskrivning.
- Brukarenkäter inom socialtjänsten redovisas könsuppdelade, men jämställdhet har hittills inte lyfts i någon större utsträckning. Genom att öka kompetensen, internt på SKL och hos medlemmarna, kan resultaten analyseras och åtgärder föreslås för att minska den ojämställdhet som synliggörs, så att kvinnor och män får insatser och stöd utifrån behov.

---

¹ Patientkontraktet är inget juridiskt kontrakt utan bör ses som ett kultur- och strukturarbete som ska bidra till bättre delaktighet, samordning, tillgänglighet och samverkan inom vården. Patientkontraktet handlar om att i varje möte mellan individen och vården söka, stärka och ta tillvara individens egen förmåga och vilja utifrån vad som är viktigt för den personen.

3.2 Jämn fördelning av makt och inflytande

SKL driver sedan några år ett arbete för att stärka förtroendevaldas villkor, bland annat genom stöd till att förebygga och hantera hot, hat och våld. I stödet ingår en webbutbildning för i första hand fullmäktigeledamöter. Genom att integrera ett jämställdhetsperspektiv i befintligt material och utveckla nytt material (bland annat fem filmer), bidrar överenskommelsen till att förtroendevalda och säkerhetsansvariga får bättre förutsättningar att systematiskt förebygga och hantera hot, hat och våld riktat mot olika grupper av kvinnor och män.

3.3 Jämställd utbildning

Pojkar som grupp presterar sämre i skolan än flickor som grupp, vilket har konsekvenser för flera av de jämställdhetspolitiska målen. Genom att samla aktuell kunskap, forskning och lärande exempel i en skrift om pojkars skolresultat, bidrar SKL till att politiker och skolledare får inspiration att integrera arbetet i ordinarie styrning, att följa upp, efterfråga resultat och leda förbättringsarbeten så att både flickor och pojkar ges bästa möjliga förutsättningar i skolan.

Skriften lanseras i samband med Skolriksdagen 2019.

Jämställdhetsintegrering internt och i kommuner och regioner

Överenskommelsen har möjliggjort ett förstärkt samarbete med andra stödfunktioner på SKL, såsom stöd i styrning och ledning, strukturerat utvecklingsarbete m.fl. Det förväntade resultatet av samarbeten på förbundet är att effektivisera, samordna och jämställdhetsintegrera stödet till kommuner och regioner.

Sedan 2015 ger SKL stöd till medlemmarna genom konceptet Modellkommuner. Genom överenskommelsen kunde en ny utlysning av Modellkommuner genomföras 2018, vilket resulterade i att elva nya benchmarking-kommuner samt Norrbottens kommunalförbund gick med (vilket sannolikt leder till att fem kommuner i Norrbotten kommer att delta i satsningen). 2019 startar också en pilot med sex Modellregioner.

Under 2018 har SKL och länsstyrelserna samarbetat kring fem regionala spridningskonferenser om Modellkommuner.

För att inspirera statliga myndigheter till att använda konceptet deltog SKL i JiM-myndigheternas slutkonferens med två workshops om Modellkommuner.

Satsningen på Modellkommuner 2017–2018 har tidigare redovisats till Regeringskansliet (bilaga 1).

Samordnat stöd

Satsningen på samordnat stöd till arbete med tvärssektoriella frågor har två delar: Förbättrad samordning av det stöd som SKL ger medlemmarna inom jämställdhet, folkhälsa, mänskliga rättigheter och barnets rättigheter, och stöd till medlemmarnas arbete med att integrera olika tvärssektoriella frågor i sitt arbete. Fokus hösten 2018 har

legat på att skapa intern samsyn kring hur olika frågor bidrar till verksamhetsutveckling och måluppfyllelse, och att skapa en struktur för den fortsatta dialogen med medlemmarna.

Nyckeltal och indikatorer

I samverkan med Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) har SKL inlett arbetet med att utveckla indikatorer för att följa upp de jämställdhetspolitiska målen på lokal och regional nivå. Arbetet bedrivs i dialog med Jämställdhetsmyndigheten och andra myndigheter.

4. Stärka och utveckla kvinnofridsarbetet

4.1 Regionala stöd- och samverkansstrukturer för socialtjänst

Genom att etablera kvinnofrid inom de regionala stöd- och samverkansstrukturerna (RSS) för socialtjänsten och närliggande hälso- och sjukvård, bidrar SKL till att långsiktigt höja kvaliteten inom det regionala och lokala kvinnofridsarbetet.

Samtliga 21 RSS har anställt en regional utvecklingsledare för kvinnofrid och tagit fram en genomförandeplan för arbetet. Förankring har skett på lokal och regional nivå. Samverkan har etablerats mellan RSS, länsstyrelsernas utvecklingsledare och Socialstyrelsen. Konkret arbete har också kommit igång utifrån RSS fyra målområden för kvinnofridsatsningen: Att utveckla kunskap och kapacitet inom RSS; att stödja kunskapsutveckling och spridning i kommuner och regioner; att stärka samverkan mellan aktörer i länet; att utveckla systematisk uppföljning.

Några exempel från RSS arbete i länen under 2018:

- Kartläggningar av kompetens, samverkan, nätverk och styrdokument på kommunal och regional nivå.
- Utbildningar i samverkan med Länsstyrelsen och andra regionala aktörer.
- Jönköpings län har bildat ett nätverk för chefer i 13 kommuner. Syftet är att chefer som ansvarar för frågor om våld ska kunna byta information och erfarenheter.
- I Västerbotten har FOU välfärd, Länsstyrelsen och Folkhälsoenheten bildat ett nätverk för att samordna stödet, sprida kunskap och stödja gemensamma utvecklingsarbeten.
- Värmland har särskilt prioriterat systematisk uppföljning och kommer att prova en länsgemensam struktur för uppföljning i den sociala barn- och ungdomsvården.

4.2 Våldsförebyggande arbete i skolan

Förekomsten av sexuella trakasserier mot flickor i skolan verkar vara omfattande.² SKL har inlett dialoger med Skolverket, Skolinspektionen, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna för att förbättra förutsättningarna för skolhuvudmännen att förebygga kränkande behandling och andra former av våld i förskola och skola.

Parallellt har SKL påbörjat en kartläggning och analys av skolhuvudmännens behov av stöd och förutsättningar för att förebygga våld. Ett delresultat är att det i allmänhet saknas förebyggande metoder som bidrar till ökad jämställdhet.

SKL har under 2018 planerat och etablerat ett pilotprojekt för utvärdering av den våldsförebyggande metoden Mentors in Violence Prevention (MVP) i skolan. MVP är en metod med jämställdhetsansats och är relativt ny i Sverige. Avtal har tecknats om utvärdering och implementeringsstöd till åtta skolor. Pilotprojektet ska utvärdera genomförbarheten av MVP i svenska skolor samt även analysera likheter och skillnader med skolans ordinarie kvalitetsarbete mot kränkande behandling. Pilotprojektet bygger vidare på den utvärdering som Skolverket genomförde 2015–2017.

SKL har samverkat med civilsamhället, Jämställdhetsmyndigheten och länsstyrelserna i arbetet med att sprida kunskap om våldsförebyggande arbete till regioner och kommuner inom ramen för initiativet En vecka fri från våld.

4.3 Hälsa- och sjukvårdens arbete mot våld i nära relationer

SKL har under året förberett en studie som ska genomföras under 2019 inom vårdområden som varit särskilt framgångsrika i att uppmärksamma våld.³ Genom att ta fram en rapport om hur hälso- och sjukvården kan utveckla ett hållbart och långsiktigt kvinnofridsarbete, kan SKL bidra till att fler vårdverksamheter får kunskap för att rutinmässigt ställa frågor om våld och därmed kan hjälpa utsatta till rätt skydd, stöd och behandling. Rapporten kan även ge nationella aktörer viktig kunskap om hälso- och sjukvårdens förutsättningar på området.

SKL är landets största arbetsgivarorganisation med centrala kollektivavtal för över en miljon medarbetare. Utifrån aktuella omfångsundersökningar kan det vara ungefär 250 000 medarbetare (kvinnor) hos SKL:s medlemmar som är eller har varit utsatta för våld av en nuvarande eller före detta partner.⁴ Under 2018 har SKL planerat för en stödinsats om hur chefer och ledning hos SKL:s medlemmar kan upptäcka och hjälpa medarbetare som utsatts för våld. Stödinsatsen kommer att genomföras 2019–2020.

---

² Brå: Skolundersökningen om brott 2017 (2018), <https://www.bra.se/statistik/statistiska-undersokningar/skolundersokningen-om-brott.html>

³ Mödrahälsovård, barnhälsovård och vårdcentral/husläkarmottagning. Dessa vårdverksamheter möter 80 – 98 procent av befolkningen i olika delar av livet.

⁴ Brottsförebyggande råder (BRÅ), 2014, Nationellt Centrum för Kvinnofrid (NCK), 2014

På SKL:s initiativ har samordningsförbundens nationella nätverk knutits till det regeringsuppdrag om förbättrad upptäckt av våld i nära relationer som Socialstyrelsen, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och Migrationsverket fick i juni 2018. Genom samordningsförbundens befintliga struktur för samverkan, som inbegriper hälso- och sjukvården och socialtjänsten, får myndigheterna bättre möjligheter att lokalt och regionalt implementera och vidmakthålla planer för förbättrad upptäckt. Detta stärker våldsutsattas tillgång till skydd, stöd och behandling.

4.4 Socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer

I samarbete med Socialstyrelsen har SKL planerat ett pilotprojekt om systematisk uppföljning på regional och kommunal nivå. Syftet är att underlätta socialtjänstens uppföljning av kvinnofridsarbetets kvalitet och resultat. Projektet genomförs 2019–2020 och utgår från Socialstyrelsens verktyg för uppföljning av stöd till våldsutsatta, SUV.

Genom att integrera kvinnofridsområdet i samtliga sakområden på SKL som rör socialtjänst, kan förbundet ge ett bredare, långsiktigt och mer kraftfullt stöd till medlemmar. Under 2018 har överenskommelsen möjliggjort samarbeten bland annat kring utbildningsinsatser inom funktionshinderområdet och ökad kunskap när det gäller utsatthet bland barn och unga. Vidare arbetar SKL med frågan om permanent boende för kvinnor och barn som utsätts för våld, bland annat mot bakgrund av bostadsbristen. En enkät- och intervjustudie med kommuner genomförs under 2019.

Utöver den dialog SKL har med medlemmar via RSS-nätverket för kvinnofrid har SKL även inlett dialog med övriga RSS-nätverk. SKL har även regelbunden dialog med Socialstyrelsen, Länsstyrelsen och Jämställdhetsmyndigheten avseende socialtjänsten. SKL har medverkat i myndighetsnätverket om hedersrelaterat våld, samt även fört dialog med Länsstyrelsens i Östergötland uppdrag om att utveckla ett förebyggande program till föräldrar avseende hedersrelaterat våld och förtryck. SKL har lämnat synpunkter till Socialstyrelsen på deras vägledning till socialtjänsten om barn i människohandel, samt samrått om Socialstyrelsens enkäter om prostitution till socialtjänsten.

5. Slutsatser inför det fortsatta arbetet

Under 2018 har SKL genom överenskommelsen påbörjat och etablerat arbetet för att stärka jämställdhets- och kvinnofridsarbetet på regional och lokal nivå. Trots vissa utmaningar med att snabbt bemanna med rätt kompetens har projektet levererat enligt plan. Erfarenheterna från det första året visar samtidigt att det är viktigt att gå vidare med prioriteringar och avgränsningar av arbetet för att säkra måluppfyllelsen – risken är annars att resurserna sprids över för många mål- och insatsområden. SKL bedömer att överenskommelsen bidrar till förbättrade förutsättningar för faktisk förändring och konkreta resultat för olika grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar, i verksamheter som kommuner och regioner driver, men att förändring sker på lång

sikt. Därför är det extra viktigt att redan i detta skede i satsningen arbeta med hållbarhet och förvaltning av resultat efter satsningens slut. Som ett led i detta har en lärande utvärdering med fokus på hållbarhet upphandlats och initierats under 2018.